

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 281/2024-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného FELŠÖCI & Partners, s.r.o., Bajkalská 31, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B2-8C/25/2009 (pôvodne Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 8C/25/2009) v období po právoplatnosti nálezU Ústavného súdu č. k. III. ÚS 325/2020-31 z 15. apríla 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B2-8C/25/2009 (pôvodne Okresného súdu Bratislava II v konaní sp. zn. 8C/25/2009) v období po právoplatnosti nálezU Ústavného súdu č. k. III. ÚS 325/2020-31 z 15. apríla 2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie **1 000 eur**, ktoré **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
3. Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 5. apríla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Mestského súdu Bratislava IV (ďalej len „mestský súd“) v konaní sp. zn. B2-8C/25/2009 [pôvodne Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. 8C/25/2009]. Sťažovateľ navrhuje prikázať mestskému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznať mu primerané finančné zadosťučinenie 10 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 281/2024-13 z 30. mája 2024 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť v časti porušenia sťažovateľovho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského v konaní sp. zn. B2-8C/25/2009 (pôvodne okresného súdu v konaní sp. zn. 8C/25/2009) v období po právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. III. ÚS 325/2020-31 z 15. apríla 2021. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol.

II.

Skutkové východiská

3. Sťažovateľ sa žalobou doručенou okresnému súdu 30. januára 2009 domáhal určenia neplatnosti výpovede z pracovného pomeru danej mu žalovaným – [redacted] (ďalej len „žalovaný“) a náhrady mzdy (sťažovateľ sa pôvodne žalobou domáhal aj nároku na odstupné, v zmysle podania z 8. januára 2010 však už na nároku na odstupné netrval, pozn.).

4. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 2Co/53/2017-506 z 25. októbra 2017, právoplatným 14. decembra 2017 zmenil (v poradí druhý) rozsudok okresného súdu z 30. augusta 2016 vo výroku, ktorým okresný súd zamietol žalobu o určenie, že výpoveď daná sťažovateľovi žalovaným je neplatná, tak, že určil, že výpoveď je neplatná. Zároveň rozsudok okresného súdu z 30. augusta 2016 vo výroku, ktorým zamietol žalobu o náhradu mzdy, zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 6Cdo/116/2018 z 31. októbra 2018 dovolanie žalovaného podané proti rozsudku krajského súdu odmietol ako podané oneskorene.

5. Okresný súd na pojednávaní 6. novembra 2019 vyhlásil rozsudok, ktorým žalovanému uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľovi náhradu mzdy vo výške 61 592,07 eur, vo zvyšku (o zaplatenie náhrady mzdy 225 251,23 eur) žalobu zamietol a sťažovateľovi priznal nárok na náhradu trov konania voči žalovanému v rozsahu 42 %.

6. Ústavný súd nálezom č. k. III. ÚS 325/2020-31 z 15. apríla 2021 právoplatným 28. apríla 2021 konštatoval porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní sp. zn.

8C/25/2009. Prikázal mu konat' bez zbytočných priet'ahov a sťažovateľovi priznal finančné zadost'učinenie 3 000 eur.

7. Po právoplatnosti ostatného nálezu ústavného súdu okresný súd 3. februára 2022 písomne vyhotovil rozsudok okresného súdu zo 6. novembra 2019 a doručil ho stranám sporu.

8. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ 23. februára 2022 odvolanie. Okresný súd následne uskutočňoval úkony v súvislosti s podaným odvolaním podľa § 373 a § 374 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Uznesením z 24. augusta 2022 zamietol návrh žalovaného na opravu rozsudku. Okresný súd 12. septembra 2022 predložil spis krajskému súdu na účel rozhodnutia o odvolaní proti rozsudku okresného súdu. Krajský súd uznesením sp. zn. 15Co/132/2022 z 31. marca 2023 rozsudok okresného súdu vo výroku II (zamietnutie nároku na náhradu mzdy prevyšujúcej 61 592,07 eur) a III (náhrada trov konania) zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Okresný súd zaslal 19. mája 2023 uznesenie krajského súdu stranám sporu.

9. S účinnosťou od 1. júna 2023 nastali viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, ich príslušnosti a obvodov (tzv. nová súdna mapa). Podľa § 18n ods. 2 písm. d) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov prechádza od 1. júna 2023 výkon súdnictva v ostatných veciach z Okresného súdu Bratislava II na mestský súd.

10. Vec sťažovateľa bola 9. mája 2024 pridelená novej zákonnej sudkyňi.

III.

Argumentácia sťažovateľa

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie, že k porušeniu sťažovateľových práv došlo v dôsledku nečinnosti, neefektívnej činnosti mestského súdu (pôvodne okresného súdu). Okresný súd po vyhovujúcom náleze ústavného súdu č. k. III. ÚS 325/2020-31 z 15. apríla 2021 doručil písomné vyhotovenie rozsudku sťažovateľovi 9. februára 2022, čo bolo po viac ako 2 rokoch od jeho vyhlásenia (6. novembra 2019). Sťažovateľ podal proti rozsudku okresného súdu v zamietajúcej časti odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením z 31. marca 2023 tak, že v napadnutej časti zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Mestský súd (ktorý sa stal príslušným súdom na konanie v zmysle novej súdnej mapy účinnej od 1. júna 2023) však dosiaľ, teda už 1 rok od rozhodnutia odvolacieho súdu, neurobil žiaden procesný úkon ani nenariadil termín pojednávania v zrušenej časti a o veci znova nerozhodol. V danej veci ide o pracovnoprávny spor, ktorý je zaradený do okruhu konaní s citlivým predmetom rozhodovania.

IV.

Vyjadrenie mestského súdu

12. Mestský súd k ústavnej sťažnosti uviedol chronologický prehľad úkonov uskutočnených v priebehu konania po právoplatnosti ostatného nálezu ústavného súdu. Uzavrel, že v napadnutom konaní možno identifikovať priet'ahy v období od 28. apríla 2021 do 3. februára 2022, t. j. do vyexpedovania rozsudku súdu, a v období od 19. mája 2023 do 20. mája 2024, t. j. fyzického prevzatia prerozdeleného súdneho spisu.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

14. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

16. Ústavný súd konštatuje, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou (dohovorom) zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol (m. m. I. ÚS 688/2014).

17. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

18. Ústavný súd rovnako ako v ostatnom náleze konštatuje, že predmetom napadnutého konania bolo posúdenie nároku sťažovateľa na určenie neplatnosti výpovede z pracovného pomeru a nároku na náhradu mzdy. Z hľadiska kritéria významnosti posudzovaného konania pre sťažovateľa ústavný súd konštatuje, že ustálená judikatúra tak ústavného súdu, ako aj štrasburských orgánov ochrany práva daný typ konania zaraďuje do kategórie konaní privilegovaných vyžadujúcich si zvláštnu starostlivosť venovanú plynulosti konania.

19. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd bral do úvahy aj v predmetnom prípade skutkový stav veci a platnú právnu úpravu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 92/97 a iné) relevantnú na rozhodnutie. Na základe týchto hľadísk konanie o neplatnosť skončenia pracovného pomeru

a o náhradu mzdy z pracovného pomeru nehodnotil ako právne zložité konanie. Ide o štandardnú pracovnoprávnu vec patriacu do rozhodovacej agendy všeobecného súdnictva, ktorá je dostatočne poznaná všeobecnými súdmi (judikatúra, rozbory). Pokiaľ ide o skutkovú zložitosť, ústavný súd uvádza, že konanie si vyžiadalo vykonanie dokazovania pre účely posúdenia ne/platnosti skončenia pracovného pomeru a s tým súvisiacim ne/splnením ponukovej povinnosti žalovaného ako zamestnávateľa, posúdenia nároku na náhradu mzdy a jeho výšky (výsluch svedkov, listinné dôkazné prostriedky), potrebný rozsah dokazovania v danej veci sa však nevymyká bežným štandardom v obdobných sporoch a vec nemožno považovať po skutkovej stránke za výnimočne komplikovanú.

20. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmvanej veci v období po právoplatnosti ostatného nálezu ústavného súdu, ústavný súd neidentifikoval na strane sťažovateľa postup majúci negatívny vplyv na dĺžku konania.

21. Pokiaľ ide o samotný postup mestského (predtým okresného) súdu, tento ústavný súd vyhodnotil ako poznačený neefektívnou činnosťou a nečinnosťou. Od právoplatnosti ostatného nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 325/2020, t. j. od 28. apríla 2021, napadnuté konanie prebieha (v čase podania v poradí druhej ústavnej sťažnosti) ďalšie 3 roky. Začalo sa pritom 30. januára 2009 podaním žaloby o určenie neplatnosti výpovede z pracovného pomeru a o náhradu mzdy a doteraz nie je právoplatne skončené v celom rozsahu (právoplatne bolo dosiaľ rozhodnuté o určení neplatnosti výpovede z pracovného pomeru, a to k 14. decembru 2017, a o časti nároku na náhradu mzdy vo výške 61 592,07 eur, a to k 3. marcu 2022). Napadnuté konanie je poznačené nečinnosťou.

22. Nečinnosťou okresného súdu vyznačovalo predovšetkým obdobie od 28. apríla 2021 (právoplatnosť nálezu ústavného súdu) do 3. februára 2022, keď okresný súd písomne vyhotovil rozsudok zo 6. novembra 2019 a zaslal ho stranám sporu, a následne obdobie od 19. mája 2023 (vrátenie veci po rozhodnutí krajského súdu) do 5. apríla 2024 (podanie ústavnej sťažnosti), t. j. celkovo viac ako 19 mesiacov.

23. Vzhľadom na okolnosť, že rozsudok okresného súdu zo 6. novembra 2019 bol krajským súdom vo výroku II a III zrušený pre jeho neodôvodnenosť, ide o neefektívnu činnosť okresného súdu, preto možno aj obdobie rozhodovania o odvolaní proti rozsudku okresného súdu zo 6. novembra 2019 pričítať na ťarchu žalovaného súdu.

24. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, ktoré boli spôsobené nečinnosťou a neefektívnou činnosťou mestského súdu (pôvodne okresného súdu). Z uvedených dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu v napadnutom konaní (bod 1 výroku tohto nálezu).

25. Konanie dosiaľ nie je právoplatne skončené v časti nároku na náhradu mzdy (225 251,22 eur), keďže po zrušujúcom uznesení krajského súdu z 31. marca 2023 mestský súd dosiaľ meritórne nerozhodol o zvyšku nároku sťažovateľa na náhradu mzdy. Napriek uvedenému ústavný súd mestskému súdu neprikázal v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy konať bez zbytočných prieťahov, keďže príkaz súdu konať bol už uložený skorším nálezom ústavného súdu č. k. III. ÚS 325/2020-31 z 15. apríla 2021 a tento sa po prechode výkonu súdnictva vzťahuje aj na mestský súd.

26. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

27. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie finančného zadosťučinenia 10 000 eur, čo odôvodnil pretrvávajúcim stavom svojej právnej neistoty, dosiahnutým vekom (72 rokov). Nebyť prietťahov v konaní, náhradu mzdy mohol zužitkovať ako satisfakciu za neplatné skončenie pracovného pomeru u žalovaného, prispieť k zabezpečeniu rodiny. Sťažovateľ sa nedočkal včasného očistenia jeho mena z neplatného skončenia pracovného pomeru vo veľkej spoločnosti, akou je žalovaný. Sťažovateľ mal u žalovaného významné postavenie, bol aj ocenený. V dôsledku výpovede bol nútený zamestnať sa v inom obore, kde dosahoval nižší príjem.

28. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

29. Pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd zohľadnil konštatovanú nečinnosť mestského (pôvodne okresného) súdu a jeho neefektívnu činnosť po ostatnom náleze ústavného súdu, ako aj okolnosť, že konanie dosiaľ prebieha v časti nároku na náhradu mzdy (225 251,22 eur) a ďalšie konkrétne okolnosti prípadu (absencia zložitosti sporu, absencia prispenia sťažovateľa k skúmanej dĺžke konania). Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd považoval priznanie 1 000 eur za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) (bod 2 výroku nálezu).

30. Ústavný súd nevyhovел časti sťažnosti, v ktorej sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 4 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

31. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 856,75 eur (bod 3 výroku nálezu).

32. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3, § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti). Právny zástupca sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena advokáta zvyšuje o 20 % DPH (142,79 eur).

33. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. augusta 2024

Robert Šorl
predseda senátu